

УДК 332.1 (477): 338.48

ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНОЮ ГАЛУЗЗЮ ЯК ЕЛЕМЕНТ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ТА КУРОРТІВ УКРАЇНИ

М. Гункевич

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра менеджменту, 79008, м. Львів, проспект Свободи, 18*

У даній статті розглядаються основні стратегічні напрямки розвитку туристичної галузі в Україні, а також аналізуються пріоритети сталого розвитку туризму і курортів, що запропоновані у Стратегії сталого розвитку туризму і курортів України. Автором розроблена інноваційна модель системи управління туристичною галуззю та подані рекомендовані першочергові кроки ефективної діяльності такої системи.

Ключові слова: туризм, стратегія сталого розвитку туризму, інноваційна діяльність.

Постановка проблеми. На сьогодні туристична галузь виступає однією з найбільш динамічних та прибуткових сфер суспільної діяльності. Саме завдяки розвитку туризму як високорозвинуті країни, так і країни з перехідною чи навіть депресійною економікою, можуть впливати на збільшення надходжень до своїх бюджетів. Україна також може належати до числа подібних країн за умов сталого та систематичного розвитку вітчизняної туристичної індустрії.

Проте такий розвиток потребує якісно нових підходів до системи управління туризмом в Україні, які дозволили б максимально ефективно використовувати наявний багатий туристичний потенціал нашої держави.

Одним із таких підходів могла б стати розробка інноваційної моделі системи управління туристичною сферою України в контексті впровадження стратегії сталого розвитку туризму та курортів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У даному дослідженні використані матеріали та публікації як українських, так і іноземних авторів, зокрема: Ковенської О.А. щодо побудови інноваційної моделі рекреаційної системи України; Клейменова А.М., Сергеева Б.И. стосовно інноваційних процесів у розвитку туризму; Савости О. щодо стратегії розвитку курортів України: доцільність та актуальність інші.

Формулювання цілей. Відповідно до окресленої проблеми сформульовано такі цілі дослідження:

- проаналізувати основні стратегічні напрямки розвитку туризму та курортів України;
- розглянути пріоритети сталого розвитку туризму і курортів України;

запропонувати інноваційну модель системи управління туристичною галуззю України.

Виклад основного тексту.

У статті 6 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» держава проголошує туристичну галузь одним із пріоритетних напрямків розвитку культури та економіки [1].

Україна посідає одне з провідних місць в Європі за рівнем забезпеченості цінними природними та історико-культурними ресурсами, здатними генерувати значний туристичний інтерес у вітчизняних та іноземних подорожуючих. Однак, національний туристичний продукт має низьку конкурентоспроможність на внутрішньому та міжнародному туристичному ринку.

Подолання негативних тенденцій розвитку, піднесення туристичної та курортної інфраструктури країни до рівня розвинених туристичних держав світу та забезпечення сталого розвитку туризму і курортів є процесом тривалим і складним і має здійснюватися на державному рівні.

Стратегія економічного і соціального розвитку України на 2004-2015 роки визначає стратегічною метою розвитку туризму в Україні створення конкурентоспроможного на внутрішньому та світовому ринках національного туристичного продукту, здатного максимально задовольнити потреби населення України у розширенні внутрішнього туризму та зростанні обсягів в'їзного туризму і забезпеченні на цій основі комплексного розвитку курортних територій та туристичних центрів із урахуванням соціально-економічних інтересів їх населення, збереженні й відновленні природного середовища та історико-культурної спадщини, вирішення завдань щодо наповнення державного і місцевих бюджетів, внаслідок його розвитку та створення нових робочих місць, піднесення іміджу України як туристичної держави на міжнародному рівні, [6]

Відповідно до згаданої вище Стратегії економічного і соціального розвитку України, спеціальною тимчасовою робочою групою при Кабінеті Міністрів України була розроблена «Стратегія розвитку сталого туризму і курортів України», за якою до стратегічних напрямків розвитку туристичної галузі в Україні належать:

Удосконалення нормативно-правового забезпечення.

Здійснення регуляторного забезпечення розвитку туризму і курортів.

Удосконалення інституційного розвитку туризму і курортів.

Впровадження науково-методичного та кадрового забезпечення розвитку туризму і курортів.

Поглиблення міжнародного співробітництва України з метою забезпечення подальшого розвитку туризму і курортів.

Здійснення інформаційно-рекламних заходів та маркетингу, [7].

Окрім поданих вище стратегічних напрямків розвитку туристичної індустрії в Україні, органи управління туризмом повинні враховувати також три основні принципи сталого розвитку туризму, запропоновані Всесвітньою Туристичною Організацією:

Економічна стійкість забезпечує економічну ефективність розвитку туризму і такий стан, при якому обраний метод управління ресурсами дає можливість їх використання майбутніми поколіннями.

Екологічна стійкість забезпечує сумісність розвитку туризму з підтримкою базових екологічних процесів, біологічного різноманіття і біологічних ресурсів.

Соціально-культурна стійкість забезпечує розвиток, сумісний з культурою, самобутністю та життєвими цінностями місцевого населення, [2]

Тимчасова робоча група при Кабінеті Міністрів України також чітко і конкретно розробила пріоритети сталого розвитку туризму та курортів, котрі для кращого та більш зручного їх аналізу наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Пріоритети сталого розвитку туризму і курортів України [7]

Формування конкурентоспроможного національного туристичного продукту	Розвиток людських ресурсів в інтересах туризму	Збереження ресурсного потенціалу туризму	Формування інформаційного простору сфери туризму	Створення єдиної системи маркетингу у сфері туризмі	Поглиблення міжнародного співробітництва
Впровадження дієвої системи класифікації й сертифікації об'єктів туристичної інфраструктури	Навчання управлінських кадрів на державному, регіональному та місцевому рівнях	Розроблення схеми та генерального плану розвитку туристичних територій України	Розроблення та впровадження уніфікованого понятійно-термінологічного апарату сфери туризму	Підвищення ефективності маркетингових заходів у сфері туризму	Розширення договірно-правової бази зовнішніх зносин
Формування нових і вдосконалення наявних конкурентоздатних туристичних продуктів	Вдосконалення системи підготовки кадрів туризму через підготовку та/або підвищення кваліфікації	Здійснення науково обгрунтованого районування території України	Створення єдиної бази даних щодо інвестиційних проєктів у сфері туризму та діяльності курортів	Проведення в Україні міжнародних спеціалізованих симпозиумів, семінарів, конференцій	Укладання міжнародних угод про співробітництво у сфері туризму
Розвиток туристичної інфраструктури	Формування системи моніторингу кадрових потреб у сфері туризму	Удосконалення системи управління туристичним простором	Покращення державної статистичної звітності у сфері туризму	Посилення позитивного іміджу національного туристичного продукту	Забезпечення функціонування туристичних представництв України за кордоном.
Розвиток підприємництва та діяльності суб'єктів туристичної діяльності	Формування системи центрів підвищення кваліфікації кадрів у сфері туризму	Впровадження плати за використання туристичних ресурсів	Створення та підтримка офіційного державного туристичного інтернет-порталу	Профілювання туристичних продуктів відповідно до потреб цільових груп споживачів	Впровадження прогресивного міжнародного досвіду державного управління туризмом

Проте для досягнення всіх вищеназваних цілей слід, насамперед, ґрунтовно вдосконалити існуючу систему управління туристичною галуззю України, яка, на нашу думку, на сьогодні є досить застарілою і не враховує всіх потреб вітчизняної туристичної індустрії. З цією метою пропонуємо наступну інноваційну модель системи управління туристичною галуззю України, подану на рисунку 1.

Рис.1. Інноваційна модель системи управління туристичною галуззю України
[авторська розробка]

Отже, як видно з моделі, вітчизняна система управління туристичною індустрією потребує значних змін та вдосконалень, зокрема це стосується таких нововведень, як бізнес-інкубатори, лізингові компанії, консалтингові фірми, центри маркетингових досліджень, центри формування та розвитку кадрового потенціалу, які успішно функціонують в інших галузях національної економіки, але на даному етапі не застосовуються зовсім або ж в дуже малій кількості у галузі туризму.

Першочерговими практичними кроками вже оновленої системи управління вітчизняною галуззю туризму слід вважати:

розроблення нормативно-правової бази з питань туризму, здійснення експертиз проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів у цій галузі;

розроблення стандартів на послуги, що надаються туристам і екскурсантам;
проведення сертифікації туристичних послуг;
здійснення паспортизації туристичних підприємств і організацій;
облаштування туристичної інфраструктури у мережі міжнародних транспортних коридорів, що пролягають через територію України;
налагодження потужної реклами вітчизняного туристичного продукту;
випуск високоякісного інформаційно-довідкового матеріалу, створення спеціалізованих видань туристичного профілю (газет, журналів, законодавчих збірників, методичних рекомендацій, тематичних монографій, навчальних посібників, підручників тощо), постійних радіо - та телепрограм;
забезпечення регулярного проведення в Україні міжнародних і національних туристичних виставок, салонів, бірж, ярмарків, фестивалів, конкурсів тощо, організацію участі вітчизняних виробників туристичного продукту в аналогічних заходах за межами України з метою залучення в Україну найбільшого числа іноземних туристів;
створення сприятливих умов для збільшення туристичних потоків шляхом спрощення, згідно з міжнародною практикою, візових, митних і прикордонних формальностей;
формування мережі туристичних представників України за кордоном;
проведення науково-практичних, методичних конференцій, семінарів та інших заходів для визначення науково обґрунтованих напрямів туризму;
підготування кваліфікованих кадрів у сфері туризму.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На сучасному етапі розвитку туризму в Україні скалася така ситуація, коли відбуваються як позитивні, так і негативні процеси. До позитивних слід віднести вже сам факт існування Стратегії сталого розвитку туризму та курортів України, що означає про безперечне визнання державною владою пріоритетності розвитку вітчизняної туристичної індустрії. Негативним фактором можна назвати гальмування процесу оновлення апарату управління та інших інституцій організації туризму.

Тому важливим етапом розвитку туристичної галузі України є власне впровадження різноманітних інновацій в туризмі, а головне – в системі управління туризмом, від якої залежить ефективне функціонування всієї галузі. З цією метою і була розроблена інноваційна модель такої системи управління, яка дозволила б найбільш успішно керувати процесами всієї сфери вітчизняного туризму, а також запропоновані першочергові їй завдання.

Реалізація цих завдань стимулюватиме туристичну діяльність в Україні, посилить взаємозв'язок туризму з іншими пріоритетними сферами соціального, економічного та культурного розвитку окремих регіонів і всієї країни. А це, у свою чергу, сприятиме зростанню авторитету України на світовому ринку туристичних послуг, зміцненню економіки країни, наповненню державного бюджету, створенню потужної туристичної галузі, зростанню добробуту українських громадян, збереженню історико-культурної спадщини, піднесенню духовного потенціалу суспільства.

Перспективними напрямками дослідження процесу впровадження інновацій в галузь туризму могли б стати більш деталізовані дослідження окремих видів інновацій в управлінську, фінансову, маркетингову, інформаційну та інші підсистеми туристичного менеджменту; їхні позитивні та негативні наслідки на

галузь туризму в цілому; вивчення та аналіз закордонного досвіду щодо інноваційної діяльності в туризмі тощо.

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» №1282-IV від 18.11.2003 р.
2. Ванеева И.В., Тихонова Н.И. Стратегическое планирование в индустрии туризма [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://tourlib.net/statti_tourism/vaneeva2.htm
3. Клейменов А.М., Сергеев Б.И. Инновационные процессы в развитии туризма [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://tourlib.net/statti_tourism/klejmenov.htm
4. Ковенська О.А. Інноваційна модель рекреаційної системи України [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/kovenska.htm
5. Савоста О. Стратегія розвитку курортів України: доцільність та актуальність [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Edu/2008_16_17/fail/Savosta.pdf
6. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015). Шляхом європейської інтеграції [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/signal/strateg.pdf>
7. Стратегія сталого розвитку туризму і курортів України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua/publ.aspx?id=1109>

**INNOVATIVE MODEL OF THE CONTROL TOURIST INDUSTRY SYSTEM
AS AN ELEMENT OF STRATEGY OF STEADY DEVELOPMENT OF
TOURISM AND RESORTS OF UKRAINE**

Marianna Hunkevych

*Ivan Franko L'viv National University, management department, 18, Svoboda Av., Lviv
79008*

In this article basic strategic directions of development of tourist industry are examined in Ukraine, and also priorities of steady development of tourism and resorts in Ukraine, which are offered in Strategy of steady development of tourism and resorts of Ukraine, are analysed. An author is develop the innovative model of the control tourist industry system and the given is recommended primary steps of effective activity of such system.

Key words: tourism, strategy of steady development of tourism, innovative activity.

**ИННОВАЦИОННАЯ МОДЕЛЬ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ
ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛЬЮ КАК ЭЛЕМЕНТ СТРАТЕГИИ
УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И КУРОРТОВ УКРАИНЫ**

Марианна Гункевич

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
кафедра менеджмента, 79008, г. Львов, просп. Свободы, 18*

В данной статье рассматриваются основные стратегические направления развития туристической отрасли в Украине, а также анализируются приоритеты устойчивого развития туризма и курортов, которые предложены в Стратегии устойчивого развития туризма и курортов Украины. Автором разработана инновационная модель системы управления туристической отраслью и поданные рекомендованы первоочередные шаги эффективной деятельности такой системы.

Ключевые слова: туризм, стратегия устойчивого развития туризма, инновационная деятельность.